M O W A

JASNIE WIELMOZNEGO

STROYNOWSKIEGO

PODKOMORZEGO BUSKIEGO, POSŁA WOŁYNSKIEGO,

Na Sessyi, dnia 14. Października 1790. Roku

MIANA.

Po zakończonym Turnum, gdy podług większości głosów stanęło Prawo pozwalaiące obrać drugą liczbę Posłw, zamówiony został dodatek przez JWW. Swiętosławskiego i Stroynowskiego Posłów Wołyńskich, aby wolno było Wdztwom obrać Posłów na mieysce zmarłych, i tych, którzyby daley bydź nie chcieli, a na dniu 14. Październ: przez JW. Stroynowskiego Posła Wołyńskiego podany został w słowach następuiących: Niemniey na mieysce zmarłych, i tych, którzy na Seymikach oświadczą, że daley Funkcyi sprawować nie chcą, Woiewództwa, Ziemie i Powiaty innych Pośłów obiorą. *Zaszła oppozycya przeciwko temu dodatkowi od Seymuiących, że iest przeciwko Prawu zapadłemu, które tylko drugie tyle Posłów, iak iest zwyczay obierać, obrać dozwoliło, przeto iuż o więcey Posłach obraniu mówić nie można; przeciwko którey oppozycyi JW. Stroynowski Poseł Wołyński, w słowach następuiących mówił:*

NAYIASNIEYSZE RZECZYPOSPOLITEY STANY!

Nie pierwszy Nayiaśnieysze STANY, przykład w tym Seymie do Proiektu dodawać dodatki, Prawo tego nie broni, ani bronić powinno,, gdyż inaczey Proiekt nie mógłby bydź nigdy na lepsze poprawiony. Dodatek ten zamówi-

434

iem przed Turnum, i z kondycyą puściłem Propozycyą ad Turnum o przydaniu Posłów, że po skończonym Turnum miał bydź ten dodatek zaraz wzięty do decyzyi. Po skonczonym Turnum podobnie ten dodatek był zamieniony, podług tego ostrzeżenia dwa razy uczynionego, JW. Marszałek Seymowy zapewnił, iż wzięty będzie do decyzyi, i nikt Seymuiący wtenczas tego nie przeczył.

Zkądże teraz wątpliwość, że przeciwko Prawu, gdy Prawo potworzenia Posłów pod tym zaręczonym warunkiem, że ten dodatek zaraz zostanie decydowany, stanowione było; Miiam i te zaręczenie, które dobrą wiarą odemnie przyięte, chybiać mię nie może i nie powinno; lecz wniydźmy w znaczenie samego Prawa: czyli móy dodatek sprzeciwia się onemu? Wyrazy są Prawa: == Ze Woiewództwa, Ziemie i Powiaty, drugą taką liczbę Posłów obiorą, iaką gdzie podług Prawa obierać zwykły. == Zabraniasz to Prawo obierać na mieysce tych, którzy zmarli, albo którzyby daley na Funkcyi bydź nie chcieli? Nie zaiste, nie wiąże niczyiey woli, owszem zdaie się bydź nie dokończone, dla tego, że nic o zmarłych, ani niechcących bydź na Funkcyi, daley ieszcze nie rzekło. Gdyby nie wolno było obierać Woiewództwom Posłów na mieysce zmarłych, byłaby krzywda dla tych Woiewództw, które przez śmierć Posłów utraciły; bronić zaś złożenia Funkcyi Osobom na niey bydź niechcącym, wychodzi na iedno, co wydzierać osobistą wolą. W żadnym Despotyzmie nie było takiego ieszcze Prawa, aby Urzędnikowi nie wolno było złożyć Urzędu, a My w Rzplitey zechcemyż stanowić tak gwałtowne Prawo? Prawa nie powinny bydź takie, które w wykonaniu byłyby niepodobne, owszem konieczny mieć powinny skutek. Nie pozwalaiąc złożyć Funkcyi Posłowi, możnaby wprawdzie uczynić zakaz, żeby iey nie składał, lecz po odbytych dwóch Latach; kiedy ma stargane siły i wyniszczony maiątek, nie można mu przykazać, żeby nie chorował, aby pilnował Seymu, gdy nie będzie miał siedzieć o czym w Warszawie. Takie obowiązki Prawa, bę-

dąe niepodobnemi, byłyby próżne, i czynić Prawo niepodobnym, iest to mu uymować zwykłey powagi.

Zabronić złożenia Funkcyi, a nie przywiązać do niey obowiązku, aby Poseł pilnował Seymu, owszem dozwalać im nie pełnić swey powinności, byleby znowu smutny w Rządzie dawać przykład, Urząd mieć za potrzebny, a obowiązku Urzędnika nie potrzebować.

Niewiem, iak to może bydź wprowadzono w wątpliwość, aby Posłowi nie wolno było złożyć Funkcyi? Wszakże Senatorowie równie wchodzą z Posłami w Akt Konfederacyi, w równe Prawodawstwo, iednak gdyby który Senator nie chcąc daley w Krzesle zasiadać, swóy Przywiley złożył w Ręce J. K. Mci, mogłażby mu bydź odmówiona taka Rezygnacya? Częste doświadczenie uwalnia Nas od wątpliwości w tym, względem Senatorów, na cóż ią próżnie czynić mamy o Posłach? Ja nie wątpię o wolności osobistey, i dlatego nie takiego chcę Prawa, aby dozwalało składać swoią Funkcyą, którzyby na niey bydź nie chcieli, bo wolność ta nie może bydź nikomu odiętą, ale takiego, aby Woiewództwom wolno było obrać na mieysce tych, innych, aby w takim przypadku Wdztwa nie szkodowały iedne względem drugich, na umnieyszeniu swey reprezentacyi w Posłach. Jeżeliby w iednym Woiewództwie Posłowie swoie Funkcye złożyli, a w drugim nie, aby nie zostawała przewaga nierówności.

Nie chcę zostawiać Rugom Seymowym tey wątpliwości, wystawiać obranych Posłów na mieysce składaiących Funkcye, na obrażaiącą delikatność w Rugach rozprawę, i podawać w niepewność losu Woiewództw, gdyby tacy ich Posłowie odsunięci nie byli. Dlatego mówię, chcę wyraźnego Prawa. Nieiestże rzeczą słuszną, aby Woiewództwa maiąc Prawo obierania Posłów na mieysce składaiących Funkcyą,

4136

podobnie innych obrali, iak Król Jego Mość na mieysce Rezygnuiących Senatorów, innych do Senatu nominuie?

Próżny to iest zarzut, że pozwoliwszy Woiewództwom na mieysce ubyłych, nowych obrać Posłów, tym sposobem Związek Konfederacyi podanyby został w niepewność, dlatego, iż wielu poczynićby mogło recessa, że drudzy przez delikatność musieliby czynić one, zapatrzywszy się na składaiących. Boiaźń niepotrzebna, bo iak żeby Woiewództw innych Posłowie, mogli naprzykład wiedzieć o tym, że ia składam Funkcyą w Woiewództwie Wołyńskim, kiedy każde Seymiki w różnych a odległych znayduią się mieyscach? Receśsu nikt prawnie tu w Warszawie lub którymkolwiek Grodzie czynićby nie mógł, lecz podług Proiektu podanego na Seymikach osobiście, lub gdyby pilnowaniem Seymu był zatrudniony, przez list. Lecz w ręce Woiewództwa złożyć Funkcyą powinien, to iest w tym źrzódle, z którego ią otrzymał, tak, iak biorący Przywiley z Rąk Króla, składa go w Ręce Króla. Chociażby któren Poseł złożył Funkcyą swoią, byłby iednak obowiązany póty pełnić Urzędowania swego powinności, pokiby w mieyscu Seymu nie został zastąpiony przez innego Posła, a tak i trwałość Seymu, i trwałość Konfederacyi zachowanaby była.

Nie mogąc dłużey siedzieć w Warszawie dla pilnowania Seymu, nie chcę bydź Posłem dla tytułu tylko, dlaczego o decyzyą Proiektu mego upraszam.